THE
WILLIAM R. PERKINS
LIBRARY

OF

DUKE UNIVERSITY

Rare Books

I. N. D. N. J. C.

DISPUTATIO THEOLOGICA DE FALSA THEOLOGIA JOHANNÆÆ CONTRARIA.

Ex dicto Joh. XX. v. 31.

QUAM

ASSISTENTE VERITATIS SPIRITU,

PRÆSIDE

VIRO Maxime Reverendo, Ampliſsimo atq́ Excellentiſsimo

DN. BALTHASARE BEBELIO,

SS. Th. D. & P. P. Celeberrimo, Eccleſiaſtæ Vigilantiſſimo, & h. t. Univerſ. hujus

RECTORE MAGNIFICO,

Fautore, Patrono, Promotore ſuo, omni honoris atque obſervantiæ cultu proſequendo

PUBLICE defendet

JOHANNES GEORGIUS WINDENIUS, Argentoratenſis.

Ad Diem 7 *Menſ. Iulÿ in Aud. Maj. H. S.*

ARGENTORATI,

LITERIS JOHANNIS WILHELMI TIDEMANNI,

M. DC. LXXXIII.

J. N. D. N. J. C.

DOctiſſimus Vir, Johannes Launojus, ex Normandia Conſtantienſis, & Pariſienſis Theologus, libellum ſcripſit *de auctoritate negantis argumenti*, dedicatum Illuſtri, ut vocat, Abbati, Cæſari Eſtræo, quem ſecundo edidit, & quidem correctiorem Pariſiis, Anno M DC LXII. in quo probare allaboravit, *negativum argumentum in quæſtionibus, ex facto, uſu, & traditione pendentibus, multum habere roboris:* ita enim habet lemma diſſertationis: Et negavit, *abnuentes advertere, illud & Chriſto, ſacris auctoribus, Conciliis, optimis Eccleſiæ tractatoribus, & Scholæ Magiſtris validum ſemper viſum eſſe, cum eas præſertim res agitant, quæ in facto, uſu, ac traditione conſiſtunt:* Idque probavit argumentis petitis ex *Scriptura Sacra* e.g. Math.V. 14. VII.1.18. X.38. XXV.45. Marc. VI.4. Luc. XIV.26. XXIV. 36. ſeqq. Joh. VI. &c. Ex *antiquitate*, ut Juſtino Martyre, Irenæo, Tertulliano, Firmiliano, Synodo Nicæna, Euſebio Cæſareenſi, Athanaſio, Julio I. Synodo Sardicenſi, Liberio Papa, &c. aliisque Synodis, Pontificibus, Patribus, etiam *Scholaſticis*, & Doctoribus recentioribus variorum ordinum, quorum teſtimonia pro ſua diſſertatione plura, & diſerta attulit, ut ſententiam ſuam probaret; defendit etiam adverſus cujusdam Joannis Baptiſtæ Thiers, Carnutenſis, exercitationem, ſibi oppoſitam, contendentis, diſſertationem iſtam divinis adver-„ ſari codicibus, divinas & Apoſtolicas traditiones proculcare, „ inſulſiſſimo Præadamitarum errori patrocinari, multa de-„ ſtruere, quæ rata & fixa ſunt in Eccleſia Dei, multos è ſum-„ mo cœlo cœlites (abſit verbo injuria) deturbare, plurima„ miracula fabulis adnumerare, quæ comuni multorum Chri-„ ſtianorum fide comprobantur, plures pias evertere piorum„ hominum credulitates, plures rejicere ſanctorum reliquias, „ quas Catholicorum ſincera pietas veneratur, plurimas de„ ſanctorum vitis hiſtorias apocryphis ſcriptis adſcribere, „

multas denique Sanctiſſimorum, aut doctiſſimorum Eccleſiæ,, ſcriptorum ſententias proterere, easque cæcis inſomniis ac-,, cenſere. Quæ illius verba ipſe recenſet Launojus, exerc. p. 186. Neq; tamen hic patitur, ab inſtituto ſeſe rovocari, aut ſententiam ſuam mutari; Nam defendit, & acriter quidem, nec ad hanc uſque diem aliter ſenſiſſe compertum eſt.

Et merito quidem. Eſt enim genus argumenti omni exceptione majus, præſertim & in rebus credendis; Ne quis nimirum ad fidem divinam admittat, niſi quod fundamentum ſuum habeat in verbo Dei, ſacris literis comprehenſo; vel ad fidem Eccleſiaſticam, aut humanam, niſi quod probare poſſet auctoritate hominum probatorum, qui literis tale quid mandarunt, vel certè ſenſui inſeruerunt. Id quod probatum dabimus de Theologia noſtra ex loco Johanneo, c. XX. 31. Ex quo nuper theſin noſtram probavimus, nunc improbaturi antitheſin, dum occaſio nobis ſubminiſtrata eſt novæ alicujus diſputationis, exercitii Academici gratia, conſcribendæ; Quod inſtitutum ut Deus ſecundet Sancti ſui Spiritus gratia, eſt quod per JEſum Chriſtum oramus.

§. 1. *Quidquid non eſt ſcriptum, non eſt fidei principium.* Eſt autem aliquid ſcriptum vel *κατὰ ῥητὸν*, ſeu ſecundum literam, e. g. Hæc ſcripta ſunt, ut credatis, JEſum eſſe Chriſtum, Filium Dei, & ut credentes vitam habeatis in nomine ejus. Joh. XX. 31. quædam vero *κατὰ διάνοιαν* ſeu ſecundum ſenſum & ſententiam, e. g. Jeſum eſſe Chriſtum, id quod nuſpiam literarum Veteris Teſtamenti extat, collegit autem exinde Apoſtolus, cum ſub vaticiniis ſubſumeret, Jeſum eſſe eum, de quo iſthæc vera ſint, & Prophetæ vaticinia ſua intellexiſſent. Act. XVIII. 28. Sic non extabat *ſcriptum* Exod. III. 6. quod daretur reſurrectio mortuorum, vel imortalitas animæ, & tamen Chriſtus Math. XXII. 29. 31. Sadducæos arguebat, quod ignorarent *ſcripturas*, ſcriptura igitur etiam illa loca vocantur, quæ totidem quidem literis in ſcriptura non exſtant, inde tamen per bonam conſequentiam colliguntur. Theſin noſttam de utroque ſcripturæ genere intelligimus, nempe, quod fidei divinæ principium non ſit, niſi ſuam in ſacris literis vel literam, vel ſenſum habeat. Et quidem ſenſum intelligimus non tam

remo-

remotum, quam proximũ, quorum iſte interdum latius ſumitur, ut vix, & ne vix quidem, ſenſus nomen mereatur, quandoquidem interdũ adhuc in controverſia ſit, an tale quid intelligatur? e. g. quando traditiones de Dionyſio Areopagita, de primis Galliæ martyribus, quos ajunt â Petro in Galliam miſſos eſſe &c. vellem probare ex litera ſcripturæ 2. Theſ. II. 15. *tenete traditiones;* Neque enim *omnis* traditio in iſto loco intelligitur, ſed ſolum *vera:* Quare ſenſus non eſt de traditionibus quibusvis, ſed Apoſtolicis, quæ fundamentum habent, & propriè tales ſunt.

§. 2. *Fidei principium* non eſt quidquid non eſt idoneum, vel datum, ut fidem divinã generet, vel ſuſtentet & conſervet. Talia facta principia ſunt omnia, quæ *vera* non ſunt, nec *prima,* utpote in alia reſolubilia, nec *immediata,* ſeu quæ medium aliquod ſunt, vel etiam *nullum,* ſed nec cauſſa, ita ut eorum gratia aliquis teneatur credere, vel ſentire quod ei proponitur; e. g. Verba Diaboli Math. IV. 6. ex Pſ. XCI. 11. non erant fidei principium, quæ generare potuiſſent fidem in animo Chriſtiani, quia Deus, ex cujus verbo quædã erant deprompta, non ita poſuerat, ut Diabolus allegavit, utpote *omiſſis* verbis: *in viis tuis;* In quibus vero viis Chriſtus non fuiſſet, ſi ſeſe de piñaculo templi temere pręcipitem dediſſet. Ita verba Pontificum ſumorum, & Legisperitorum de *loco* nativitatis Meſſiæ non erant principium fidei divinæ, niſi poſtquam ex ſcripto verbo Dei ea probaſſent Math. II. 4. nempe ex Mich. V. 2. Et nobis hodie ſunt principium, quia Math II. 4. leguntur.

§. 3. Porro loquimur etiam de *Tempore* hoc noſtro, quo codex Biblicus & Canonicus eſt abſolutus. Neque enim jam diſputamus, an verbum ſcriptum fuerit fidei principium, tum, cum codex Biblicus ratione ſuæ integritatis *nondum* eſſet abſolutus? (De quo forſan poſtea dicendi locus erit,) ſed, an *hodie,* poſtquam liber iſte omnibus ſuis numeris eſt abſolutus, obligati & alligati ſimus in rebus fidei ad verbum Dei in S. literis Canonicè ſcriptum? Id quod affirmamus, dicentes, quidquid canonicè ſcriptum eſt, id credendum, ſeu fidei principium eſt; Et quidquid non eſt canonice, ſive κατὰ ῥητὸν ſive κατὰ διάνοιαν ſcriptum, id nec fidei principium vel generandæ, vel confirmandæ divinum eſt.

§. 4. *Conſequentiam* argumenti inde probamus, quia Johannes dixit: *Hæc ſcripta ſunt, ut credatis.* Hinc inferimus: Ergo ſi ſcripta non eſſent, credenda non eſſent, fide ſcilicet divina, & canonicè; Nam de tali fide jam loquimur. Deus jam poſt canonem abſolutum alligavit fidem noſtram divinam ad ſuum verbum ſcriptum, ita ut nobis tanquam credendi regula & canon non ſequendum ſit, niſi quod ipſe vel immediatè, vel mediate dixit, & verbo ſuo ſcripto inſeruit: *Probatur* ex Heb. I. 5. dum auctor interrogat: cui unquam Deus dixerit Angelorum quod Filio Dei: *Filius meus es Tu, ego hodie genui Te?* Et rurſum: *Pater ejus ero, & ipſe mihi Filius?* Quorum iſtud exſtat ſcriptum Pſalm. II. 7. hoc 2. Sam. VII. 14. ſi præter verbum ſcriptum eſſet aliquod etiam non ſcriptum, idque pari pietatis affectu recipiendum, potuiſſet reſponderi: Etſi ſcriptum illud non ſit, credendum tamen eſt ideo, quia traditione non ſcripta conſtat. Quod vero non dicitur. Nec credendum eſt, quia nempe ſcriptura jam tum erat adæquatum fidei principium, quanto magis ubi abſoluta eſt? Confirmatur ex II. Pet. I. 16. collato cum ℣. 19. quando Apoſtolus â credendi principio removet non ſolum fabulas eruditas, ſed & ſenſus, ℣. 16. & ſolum agnoſcit tanquam fidei principium *verbum Propheticum*, in literas relatum ℣. 19. Quare verbum, in ſcripturis extans, eſt principium Unicum, in quod fides noſtra reſolvitur, & in quo conſiſtit, etſi & alia vera eſſent: Et ſi quid tale verbum non eſt, etiam fidei *principium* non eſt, cui nos Deus alligarit. Termini enim ſunt convertibiles.

§. 5. *Dices*, hac ratione ſequetur, quod fidei principium non ſit, niſi quod Johannes ſcripſit, quod vero abſurdum eſt. Nam fidei principium eſt etiam id quod Moſes & Prophetæ ſcripſerunt. 2. Pet. I. 21. Act. XXVI. 22. *Reſp.* Non quidem eſt fidei principium niſi id quod ſcriptum eſt, ut Johannis Evangelium; fidei tamen principium eſt etiam quod â Johañe ſcriptum non eſt, dum̃odo canonicè ſcriptum ſit. Sola ſcriptura ſacra, hodie ſaltem, fidei principium eſt, ſed non omne, in ſcriptura Sacra contentum, ſolitarium fidei principium eſt, quia in ſcriptura ſacra de eodem articulo plures habentur ſive libri, ſive loca. Oculus ſiniſter videt, quod & dexter, ſed dexter

pro-

propterea non non videt,aut ſuperfluus eſt in videndo: uterq; videt, quantum ſatis eſt, nec alter eruitur, ſi iſte videt tantum quantum alter; aut non videt ſiniſter,ſi dexter,& contra. Scripſit Johannes quædam cum reliquis communia, ſcripſit tamen etiam quædam quæ reliqui non ſcripſerunt, & ſi quæ præter reliquos ſcripſit,ea ſunt fidei organa, & præter ea talis fidei nulla alia ſunt argumenta.

§. 6. II. *Quidquid non eſt ſcriptum, hodie homini ad juſtitiam & ſalutem non eſt credendum.* Ex eodem priori ſequitur. Nam ſi quod ſcriptum ideo ſcriptum eſt,ut homo fide illud apprehendat juſtifica, juſtificetur, & ſalvetur, E. quidquid non eſt ſcriptum, ideo non eſt ſcriptum,ut credens per illud juſtificetur & ſalvetur,& propterea etiam credendum non eſt.Logici dicunt, quicunq; non vult media,is nec finē per talia media producendum vult; Deus autem tale quid non voluit eſſe medium ordinarium, & hodiernum, ſcripturam; dum non juſſit ſcribi; quare nec finem vult, nempe juſtitiam, & ſalutem æternam ex una, vel altera parte fidem, per hæc media producendam. Repetimus diſtinctionem antea datam, ſcriptum eſſe aliquid vel κατὰ ῥητὸν, vel κατὰ διάνοιαν,& per conſequens,ſcriptum non eſſe vel κατὰ ῥητὸν,vel κατὰ διάνοιαν.Et quidem dicta,vel credenda, vel agenda ante ſcripturam canonicam, non erant ſcripta κατὰ ῥητὸν quidem, erant tamen ſcribenda κατὰ ῥητὸν, vel certè κατὰ διάνοιαν, ubi cæperunt obligare hominem ad fidem, & hujus finem, vitam æternam.

§. 7. III. *Canonicum non fuit vel dictum,vel factum olim, quidquid hodie in libris canonicis ſcripturæ non exſtat ſive κατὰ ῥητὸν,ſive κατὰ διάνοιαν dictum, ſeu conſcriptum.* Ratio ſumitur ex dicto Apoſtolico. Dicit, ſcripſiſſe ſeſe, ut credamus ad vitam, E. ſcripſit ea quæ credenda erant, auctoritate Dei, cujus eſt obligare ad fidem, & promittere, & dare vitam, quam nemo dare poteſt niſi ipſe: quare, ſi quid per Prophetas dixit, vel fecit, quod voluit eſſe credibile, & utile ad ſalutem,in literas etiam retulit,ut eadem quæ majores crederent, & ſalvarentur, etiam poſteri crederemus, & ſalvaremur; ſin vero in literas referri non curavit, etiam noluit, ut communis omnium fides eſſent, Act. IV. 12. dicitur, non eſſe in ullo alio ſalutem, ne-

que

que etiam aliud ullum nomen ad ſalvandum datum, niſi Jeſu Chriſti. Et Act. XV. 11. dicit idem Petrus, credere Chriſtianos, quod ſint gratia Jeſu Chriſti ſalvandi, ſicut & Patres. cap. XXVI. 22. aſſerit Paulus, ſe non prædicare, niſi quod Prophetæ & Prophetarum Oceanus futurum prædixiſſent. Prædicabat autem Jeſum Chriſtum, nimirum κατὰ ῥητὸν, & quæcunq; iſti articulo cohærent κατὰ διάνοιαν. 1. Cor. II. 10. Hunc articulum capitalem quidquid non ſapiebat non ſpectabat ad materiam in ſacras literas referendam.

§. 8. IV. *Quidquid ſcriptum non eſt non habet ea requiſita quæ Canonico Dei verbo competunt.* Canonicum Dei verbum, in ſcripturas relatum, habet originem à Deo, qui revelavit, & inſpiravit, & quidem eo fine, ut dirigeret hominum fidem & mores, prolatum â viris, hoc fine illuminatis, continuit Chriſtum, fidei & ſalutis noſtræ authorem, conſervatorem & præcipuam materiam, & ab omnibus ſalvandis habitũ eſt pro norma credendi, & medio ſalvandi, conſervatum eſt inter varia pericula & calamitates; Idem clarum, efficax, & perfectum eſt, & quæ alia talia ſunt verbi canonici requiſita. Hæc vero non competunt verbo non ſcripto; Quidquid enim neque κατὰ ῥητὸν, neque κατὰ διάνοιαν ſcriptum eſt, incertum ſaltem, imò falſum, eſt, quod à Deo revelatum fuerit, peculiari modo, & ideo quidem, ut eſſet inſtar regulæ & normæ credendi, & medii ſalvandi, & quidem verbis in eo divinitus inſpiratis, directis, & adhibitis, ut verbum Dei canonicum eſſet quidquid illi dicerent, vel ſcriberent, credendum ab illis qui vellent ſalvari: idque, ut facerent ipſi, & alii crederent, verbum ipſis commiſſum fuerit nunquam delendum, nunquam & nuſquam obſcurum, mutilum, imperfectum, vel infirmũ in iis locis, quæ ad fidem & mores ſpectarent. Hæc nuſpiam verbo non ſcripto attribuuntur, ſaltem à Deo & viris fide dignis, ſicut tribuuntur verbo ſcripto & canonico, quare nec credimus, donec ſicut illud probatum fuerit.

§. 9. V. *Habeant traditiones quædam non-ſcriptæ ſive nomen Dei, ſive nomen & articulum de Chriſto; non tamen erunt verbum Canonicum, juxta quod fides reguletur, vel ſalus impetretur, donec ſcripturis inſerantur.* Ratio, quia in contentis ſuis habere poſſunt utrumque, ſed aliunde acceptum, quod prius eſt illis, ſaltem nobis,

qui

qui ex verbo ſcripto illud habemus, credimus, & ſperamus. Quidquid autem aliunde acceptum, non eſt, etiam primum, atque adeo nec principium, cui credamus, ſed credimus ideoque quia idem in verbo Deo deprehendimus, & eo quidem primum, quod, Deo ipſo probante, ipſius verbum, & verum eſt, unde traditionarii acceperint, ideo admittendi, quod traditio ipſorum canoni congrua ſit; eo modo, quo quilibet liber, vel ſcriptum orthodoxum, e g. Auguſtana Confeſſio, ſcripruris congrua eſt. Habet Enochus de judicio extremo quædam, quæ nemo crederet ut canonica, niſi Judas Apoſtolus ſuæ epiſtolæ ut canonicæ inſeruiſſet. ℣. 14. 15. Antequam Apoſtolus illud ſuæ epiſtolæ inſeruiſſet, erat quidem verum, ſed non erat canonicum ita ut poſtea fuit, cum ab Apoſtolo ſcriptis conſecraretur. Vel certè ſi canonicum fuit, ideo canonicum fuit, quia Deus ſecum ſtatuerat illud in verbum ſuum referre.

§. 10. VI. *Principia quædam aliarum Religionum pertinent ad non-ſcripta, quare in cenſum principiorum fidei non admittuntur â nobis.* Habent enim e. g. vel auctoritatem Papæ, vel Eccleſiæ repræſentativæ, vel Syntheticæ, rationem, Revelationes immediatas, & Angelicas, vel ſimilia pro fidei principiis, quæ tamen fundamentum in ſcripturis nullum habent, quare tamdiu ea repudiamus ut principia credendi, quamdiu oſtenſum non fuerit, congruere ea cum verbo Dei in ſcripturis revelato. Incerti enim ſumus, an Deus per tales homines loquatur, & quidem eo fine, ut, ſi ipſi aliquid ad nos dixerint, quod verbo ipſius non congruit, nos illud pari pietatis affectu veneremur, quo verbum in literas relatum, id quod negamus, quia nuſpiam ſcriptum eſt, & homines ita comparati ſunt, ut fallant, vel fallantur extra Dei verbum, in rebus præſertim ſupra captum ſuum conſtitutis. Hinc eſt, quod Epitome noſtræ Formulæ Concordiæ ſcripſerit: *Credimus, confitemur, & docemus, unicam regulam, & normam, ſecundum quam omnia dogmata, omnesque Doctores æſtimari & judicari oportet, nullam omnino aliam eſſe, quam Prophetica & Apoſtolica ſcripta, cum Veteris tum Novi Teſtamenti, ſicut ſcriptum eſt* (Pſalm. CXIX.) *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Et Divus Paulus* (Gal. I. 9.) *inquit*:

inquit; etiamſi Angelus de cœlo aliud prædicet Evangelium, anathema ſit. Reliqua vero (ita addit Epitome) *ſive Patrum ſive Neotericorum ſcripta, quocunque veniant nomine, ſacris literis nequaquam ſunt æquiparanda, ſed univerſa illis ita ſubjicienda ſunt, ut alia ratione non recipiantur, niſi teſtium loco, qui doceant, quod etiam poſt Apoſtolorum tempora, & in quibus partibus orbis, doctrina iſta Prophetarum & Apoſtolorum ſincerior conſervata ſit.* Quæ Epitomæ verba noſtram theſin confirmant, & hoc magis, quod etiam teſtium nomen deroget illis, qui vel quæ ne quidem teſtantur, quibus in locis doctrina θεόπνευςος pura ſit conſervata.

§. 11. VII. *Verbi Dei, & ſcripti quidem, nomine veniunt etiam ea, quæ licet totidem verbis in ſcriptura non legerentur, Leguntur tamen ea ex quibus legitima conſequentia poſſunt deduci.* Nam Jeſum eſſe Chriſtum, Dei Filium, ſalutis noſtræ objectum, & principium, totidem quidem verbis & literis in ſcriptura V. T. non legebatur, ea tamen ſcripſit Johannes, quia principia in ſcripturis extabant, & nos hodie ea credimus, etiamſi ſcripta non eſſent, ſolum ideo, quia ex ſcriptis bona conſequentia deducuntur. *Media* quidem & organa, per quæ inde deducuntur, ſunt *humana*, e. g. grammatica, Logica &c. Id tamen, quod per media hæc elicitur, *purum Dei verbum*, & regula fidei eſt. Sic annulus, quem auri faber malleo ferreo cudit, aurum eſt, & manet quidem, etiamſi locus, ubi elicit, & malleus, aliaque inſtrumenta non ſint aurum. Habet verbum Dei canonicum ſuam vim & auctoritatem non â miniſtris, vel inſtrumentis, ſed â Deo, & in ſemet ipſo, & manet Dei verbum, quocunq; etiam vel inſtrumento tractetur, ſicut creatura Dei manſit hortus Eden, etiamſi ab Adamo coleretur, & colendo in aliam formam externam transmutaretur.

§. 12. VIII. *Fidei juſtificæ & ſalvificæ objectum non eſt Deus perſona unus.* Colligitur ex dictis Johannæis, dixit ille, fidem ferri in Dei filium, oportet ergo ferri etiam in patrem, qui Filii Pater eſt: Pater autem & Filius, proprie ſic dicti ſunt, ut h. l. Non habemus cauſſam â proprio verborum ſenſu recedendi; ſunt diſtinctæ inter ſeſe perſonæ, quare qui verum Deum credere vult, oportet eum credere ut Patrem & Filium; ſecus qui credit, nempe ut unam perſonam, ut eum credunt Sabel-

liani,

liani, Photiniani, Sociniani &c. falſum credit, adeoque non verum Deum, ſed phantaſma aliquod ſibi imaginatur. Probatur 1. Joh. II. 22. 23. Joh. V. 23. &c. Antichriſtus vocatur quisquis Patrem & Filium negat, nec Patrem habet qui Filium negat; Neque Patrem honorat quisquis Filium non honorat. Negat Filium, qui ait, Deitatis unam tantum eſſe perſonam, & in ea unam tantum perſonam eſſe venerandam. Quisquis autem Patrem & Filium negat, nec veneratur, is quantum in ſeſe negat etiam, nec veneratur Deum qui Pater & Filius eſt.

§. 13. X. *Exiſtentiam & cauſſas fundamentales vitæ æternæ credat neceſſe eſt, quisquis ad vitam æternam vult venire, & qui plane neſcit, iſte eo pervenire non poteſt.* De utroque conſtat ex Johanne. Nam ſcripſit, ut credamus, & credendo veniamus in vitam æternam; opus ergo eſt, ut ſciamus & credamus vitam æternam, quia primus fidei actus eſt notitia, & quidem eorum, quorſum per fidem nos perventuros credimus; Medium ad iſtum finem perveniendi eſt Chriſtus redemptor noſter, quem itidem oportet noſſe, ut per eum tanquam per medium eo pertingamus. Joh. III. 18. vita æterna abjudicatur illi, qui non credit in nomen unigeniti Dei Filii.

§. 14. XI. *Homo ſalvandus non eſt, qui neſcit ſe eſſe peccatorem, & propter peccata indignum æterna vita, dignum autem morte & æterna damnatione.* Colligitur inde, quod ſalvandus teneatur ſcire, ſe non ſua juſtitia & innocentia ſalvatum iri, ſed alterius, nempe Chriſti, & Dei gratia; Quare quisquis in ea opinione verſatur, ſe eſſe juſtum & innocentem, ſaltem ab originali peccato, is neſciet, ægrum ſe eſſe, & reum æternæ mortis, & indigum medico, & remiſſione peccatorum, & ſublatione mortis, aliarumque peccati pœnarum, id quod tollit fidem, deſiderium, preces, ſpem, & alia ſalvando neceſſaria: Innuit hoc Phariſæis, juſtitiariis, Chriſtus Joh. IX. 41. cum ait, *ſi cœci eſſetis.* i. e. veſtram ſpiritualem cœcitatem agnoſceretis, peccatum non haberetis, utpote agnitum, & ſublatum per ſerias preces & deſideria; Dum vero dicitis, videmus, adeoque cœci ſpiritualiter non ſumus, manet igitur veſtrum peccatum, &, ejus ſcilicet ſtipendium, mors. Idem innuitur Matth. XXI.

 31. dum

31. dum Chriſtus iisdem ait: Amen dico vobis, publicani & meretrices citius in regnum cœlorum venient quam vos. Lutheri annotatio eſt: Viel möglicher iſts/ das Huren und Buben ſelig werden/ denn hoffärtige Heyligen/ denn jene müſſen zuletzt ihre Sünde fühlen ꝛc. dieſe ſterben in ihrer eigenen Heyligkeit/ wo ſie nicht wunderlich bekehrt werden. Quibus verbis B. Vir. cauſſam reddit, cur ſanctuli damnentur, nempe ob opinionem vanam ſuæ ſanctitatis. Eodem tendit dictum Chriſti Luc. V. 31. 32. Validi non opus habent medico, ſed infirmi; veni, ut peccatores ad pœnitentiam evocem, & non juſtos. Validi & ſani ſunt quotquot ſe putant pœnitentia opus non habere, ut putant omnes imaginarii Sancti, illi, ut non vocantur ad pœnitentiam, ita etiam non vocantur ad ſanitatem & vitam, quæ eſt vel gratiæ vel gloriæ.

§. 15. XII. *Gratiam Dei qui negat, & ſuæ innocentiæ, Deique rigoroſæ & legali juſtitiæ confidit, vitam æternam non habebit.* Johannes id innuit, quando ait, nos vitam habere ex *fide* in *filium*, adeoq; & in *Patrem*, cujus filius eſt, & nos eſſe *filios*, qui adoptione, vel filiatione hæreditatem habent, adeoq; ex *gratia*, quia antequam filii eſſemus, exhæredes eramus, quorũ nullum meritum eſt, ut filii vero eo ipſo, quod Filii evaſimus, habemus. Prolixiꝰ explicatur Rom. III. 23. 24. ſeqq. Omnes enim ibi homines ſub peccatum, & defectum gloriæ divinæ concludimur, & redigimur ſub gratiam Dei, quæ omne noſtrum meritum excludit, & includit redemptionem, & juſtitiam noſtri ſub meritum Chriſti, qui noſtrum eſt coram Deo propitiatorium. Et id per fidem, quæ juſtitiam Dei apprehendat, & nobis applicet. Quare ubi opinio eſt propriæ innocentiæ & juſtitiæ, ibi exulat Dei gratia, & meritum Chriſti, ipſa fides, & fidei finis vita cum gratiæ tum gloriæ.

§. 16. XIII. *Filii Dei perſonam, naturas, & officium quisquis neſcit, vel negat, vel etiam impugnat, incapax eſt vitæ æternæ.* Quisquis enim negat perſonam, negat vel totam, vel aliam ejus loco ſubſtituit; ſi totam negat & neſcit, neſcit vel negat etiam naturas, & opera, quæ fecit, eaque ſunt objectum noſtræ fidei, quod ſic nullum erit; ſin vero aliam ſubſtituat perſonam, falſum ſubſtituit. Nam Deus gloriam ſuam non vult alteri

dare,

dare, neque honorem ſuum idolis; Jeſ. XLII. 8. Si negat vel neſcit naturas, iterum vel omnes negat, ſic rem ipſam tollit, vel alterutram tantum; ſi divinam, igitur neſciet, vel negabit opera etiam divinæ virtutis, quale tamen eſt ſalvatio; Nam ſolus Deus principaliter poteſt ſalvare; vel humanæ, ſic negabit ſatisfactionem, obedientia & activa & paſſiva pro nobis præſtitam; ſin officium neget, iterum incapax eſt. Si enim propheticum negat, igitur vel neſcit eſſe Dei verbum, per quod ſit ſalvandus; ſi ſacerdotale, ergo ſacrificium vicarium, quod iſte fecit noſtri loco, & interceſſionem pro nobis, ut virtute meriti in gratiam revocemur; ſi regnum, ergo negat vel neſcit, per Chriſtum ſe vivere, in gratia eſſe, & aliquando fore in gloria; Nam Rex eſt potentiæ, gratiæ, & gloriæ; conſequenter tales ſunt, qui neſciunt, vel negant, vel etiam impugnant communionem naturarum, vel communicationem idiomatum. Illi enim negant opera θεανδρικά, ſine quibus tamen neutrum, quod ad ſalutem noſtram pertinet, præſtari poteſt. Nempe ſive excellentias divinas, ſive infirmitates humanas, easque vicarias. Innuit Petrus Act. IV. 12. cum negat, ſalutem eſſe expectandam niſi â Jeſu Chriſto, qui ſcilicet eſt perſona compoſita, vel θεάνθρωπος, ex divina & humana naturis, inter ſeſe perſonaliter unitis, & comunicantibus conſtans, nec recedit Johannes in dicto citato. Nam fidem iis promittit, qui credunt, Jeſum & Chriſtum eſſe Dei Filium, & noſtrum mediatorem, & ejus *nomen*, ſeu media ſalutis.

§. 17. XIV. *Spiritus Sancti Deitas, character, & officium periculoſe, & cum damno ſalutis vel ignorantur, vel negantur.* Dixit Johannes per *fidem* nos *vivere*. Fides autem Dei donum eſt, quod operatur Spiritus Sanctus per verbum: Supponimus autem, verbo Dei carere quisquis Spiritum S. neſcit, vel impugnat, unde enim aliunde ſciverit, Deum habere ſpiritum, â ſe procedentem, & per verbum ad fidem & ſalutem operoſum, niſi ex ipſo verbo? Qui autem Spiritum S. neſcit, neſcit Deitatem, ſeu Deum verum, qui eſt Pater Filius & Spiritus Sanctus. Hunc qui neſcit, neſcit articulum, per quem oportet ſalvari, & ſine quo nemo ſalvatur. Eſt enim ἄθεος, ſine Deo & ſpe in mundo. Eph. II. 12.

§. 18. XV. *Tres hæ perſonæ ſunt unus Deus verus.* Verum Deum noverit neceſſe eſt quisquis ſalvari vult, nec ſalutem habet niſi â Deo, eoque vero; Falſus, vel falſi ejus virtutis non ſunt; neque apprehendit fides niſi DEUM verum, ſicut ſeſe in ſua natura, & ſcriptura revelavit. Id quod Johannes innuit, cum Fidem nominat quando cauſſam ſalutis nominat, & eam in nomen Jeſu Chriſti Filii Dei, quod unicum nomen eſt, & in ſeſecomprehendit etiam Deitatem unicam, quæ eſt communis Patri, Filio, & Spiritui Sancto. Confirmatur ex Heb. XI. 6. ubi author ait, quod eum, qui ad Deum venire vult, nempe gratia, vel gloria, oporteat credere, quod ſit, & quod renumerator futurus ſit ſeſe quærentium. Hinc ſequitur, quod, qui vult ſalvari oporteat noſſe quod ut Deus exiſtit, & agit unicus, ita etiam ſitunus & ſolus Deus. Atque hoc eſt quod Moſes Iſraelitico populo dicit Deut. VI. 4. audi Iſrael, Dominus Deus unicus eſt. Si audiendum eſt, & auribus quidem attentis, & devotis, quod Dominus Deus noſter unicus ſit, E. non ſalvatur, qui credit multum illum, vel multiplicem eſſe eſſentia; Talis enim non eſt unus, ſi eſſentiæ fuerit completæ.

§. 19. XVI. *Solus Deus eſt auctor noſtræ ſalutis.* Patet ex enumeratione cauſſarum noſtræ ſalutis. Commemoratur enim ſolus Deus, qui eſt Pater, habens Filium, & Filius, qui vocatur Jeſus Chriſtus, & nomen habet, per quod ſalvamur, & uterque Spiritum, qui per verbum & ſacramenta nobis Dei gratiam, & Filii nomen ſeu perſonam & meritum applicat; Et fides in has perſonas, per quam juſtificamur & ſalvamur, quæ vero eſt unius Dei opus in nobis; Quæ quia omnia Deus vel nomen Dei ſunt, ideo ſolus Deus eſt ſalutis noſtræ cauſſa. Neque Johannes alii Deo, quam huic, & alii divino medio, quam huic vitam noſtram & ſalurem adſcribit.

§. 20. XVII. *Sine mediis Deus neminem ordinariè juſtificat & ſalvat.* Media per quæ Deus hominem ordinariè juſtificat & ſalvat, ſunt in ejus verbo revelata, eo fine, ut homo norit, per quid debeat juſtificari, & ſalvari, & ſit ἀναπολόγητος; ſi quæ alia media traderentur, tanquam juſtifica & ſalvifica quæ in

verbo

verbo Dei fundamentum non habent, incertieſſemus, an Deus, qui ſolus juſtificare & ſalvare poteſt, iſta media probet, & uſurpare velit in procuranda noſtra ſalute? Quo incerto, incertum eſt eſſe fidem, & quidquid ex fide provenire oportet, nempe ſalutem. Innuitur in præſenti lemmate, dum Johannes ſalutem promittit iis, qui credunt, quæ fides eſt medium ſalutis, natum ex verbo Dei, tanquam ex ſemine, quale certo hodie in ſola ſcriptura ſacra habemus, ſi quis igitur ſine fide vellet habere animæ ſalutem, non ſalvaretur, quia ſine fide impoſſibile eſt Deo placere. Heb. XI. 6.

§. 21. XVIII. *Pœnitentia includit fidem, quæ conſtat notitia, aſſenſu, atque fiducia.* Colligitur ex collatione effectus pœnitentiæ & fidei. Pœnitentiæ adſcribitur ſalus æterna. 2. Pet. III. 9 & remiſſio peccatorum. Act. V. 31. & fructus. Math. III. 8. Eadem adſcribuntur & fidei, nempe vita, ut gloriæ Joh. XX. 31. ita & gratiæ; Hab. II. 4. & remiſſio peccatorum Math. IX. 2. & fructus bonorum operum Gal. V. 6. Aut igitur effectus hi pœnitentiæ adſcribuntur diſtributive, ſecundum utrumq; actum, aut ſecundum alterutrum tantum; non ſecundum utrumque; ſic enim etiam contritioni adſcriberetur, cujus vero Johannes non meminit; Nec enim meminit contritionis; igitur ſecundũ unum tantum, qui eſt fides, cujus etiam Johannes meminit. Pœnitentia igitur operatur remiſſionem peccatorum per ſolam fidem, quæ pœnitentiæ pars eſt. Marc. I. 15. innuitur idem, quando pœnitentiæ adjungitur fides.

§. 22. XIX. *Sacramenta quæ fidem non generant, vel confirmant, eamque in Jeſum Chriſtum, Dei Filium, noſtrum Redemptorem, & Salvatorem, non ſunt organa ſalutis.* Ea eſt ſacramentorum natura, ut gratiam Evangelicam nobis annuncient, offerant, & confirment, eo fine, ut per illa fides generetur, vel confirmetur, id quod in præced diſp. demonſtratum ſupponimus: Ex quo contrarium ſequitur, nempe, ſi quæ cæremonia hoc non præſtat, vel præſtare intendit, eam ex numero ſacramentorum non eſſe. Prius innuit Johannes, cum ait, nos per fidem habere vitam æternam; quidquid igitur nobis fidem non dat vel confirmat, id nec fides eſt. Et porro, quidquid nobis non dat vel fidem, vel fidei finem, id nec ſacramentum eſt. Nempe de-

pe deſtitutum fine ſuo, effectu & efficacia. Tales autem ſunt omnes cæremoniæ vel actiones, quæ in ſcripturis fundamentum non habent, vel certe eo fine inſtitutæ non ſunt divinitus, ut gratiam Dei, & alia fidei objecta annuncient, offerant, conferant & confirment. Neque poteſt fides certa eſſe, tales eſſe eas cæremonias, quippe quæ hodie ex verbo Dei ſcripto non poſſunt demonſtrari, quare nec utetur iis eo fine, ut ipſam confirment, excitent, & ſuffulciant. Math. XV. 9. aſſerit Chriſtus, fruſtra ſe coli mandatis hominum, ut ſunt omnia quæ in ſcripturis fundamentum non habent, nedum ea quæ ipſi adverſantur.

§. 23. XX. *Nullum ſive verbum, ſive opus, quod Dei non eſt, vocat & convertit hominem peccatorem.* Dei eſſe verbum aliquod vel opus, ſcio, non ex natura, ſed ex ſcriptura; Loquor autem de aliquo ejus ſive verbo ſive opere ſupernaturali, ut ſunt ea, quæ ex Dei voluntate ad noſtram ſalutem ordinantur. Tale eſſe aliquod ſive verbũ, ſive opus non ſcio, ſaltem non certo & liquido, niſi ex ipſo, ipſe autem ordinariè hodiè revelat non niſi aliquo verbo, quod in S. literas relatum eſt; Quare niſi in S. literas relatum ſit, me non facit certum, quod Dei ſit opus, vel verbum; Et ſi hoc neſcio, etiam neſcio, Deum me per tale verbum, vel opus evocare ab Eccleſia falſa, vel errore ad meliorem ſive Eccleſiam, ſive ſententiam, eo fine, ut ipſi paream, & ad meliora me convertam. Nempe, per Johannem, fides vivifica debet habere aliquod verbum ſcriptum â viro θεοπνεύστῳ, ut poſſit vivificare, & illa fides debet niti nomine Jeſu, quod ſit Chriſtus, & Dei Filius, & noſter mediator, & ſuo nos nomine ſalvet. Tale vero verbum vel opus non eſt aliud niſi revelatum, & in ſcripturis quidem, quibus Chriſtus ſui notitiam alligavit Joh. V. 39. Si quid autem ſcriptum non eſt, illi non inſeruit hanc ſui notitiam, conſequenter hominis vocationem, converſionem, & ſalutem.

§. 24. XXI. *Homo non juſtificatur niſi per id quod in verbo Dei revelatum eſt, nempe per fidem in Jeſum Chriſtum, eamque ſolam.* Quod homo juſtificetur per fidem in Jeſum Chriſtum, alibi oſtenſum eſt. Hoc vero non exſtat in ullo verbo non-ſcripto, ſed eo quod ſcripto congruum eſt. Neque enim res eſt rationis,

nis, ſed conſtat ex ſola revelatione; De revelatione autem hodiè fundamentaliter certi non ſumus, niſi ex verbo ejus, qui revelatus eſt, nempe Dei. Nuſpiam autem Deus nobis revelavit, quod nos velit per fidem juſtificare, & quidem per fidem in Chriſtum, niſi in ſua ſcriptura. Si quid autem tale alibi exſtat, id ex verbo per ſcripturam revelato manavit, & eo referendum eſt, ſi quam mereri debet fidem, aut hominem certum reddere, quod in ſua fide Deo placeat, per illam impetret remiſſionem pœnarum, & imputationem juſtitiæ Chriſti, ut per iſta juſtificetur & ſalvetur. Non opus fuiſſet, Johannem talia in literas referre, ſi aliunde, quam ex literis, ordinariè de eo conſtitiſſet. Adde quod *ſolius* fidei meminerit, excluſit igitur à mediis ſalutis ex parte noſtri quidquid fides non eſt.

§. 25. XXII. *Bona opera hominem neque ad juſtitiam, neque ad vitam adducere poſſunt, multò minus adducunt.* Ratio eadem eſt, nempe quia ſolius fidei inter organa ſalutis mentio facta eſt, opera autem bona non ſunt fides; Nam ipſi opponuntur. Rom. IV. 5. quare per opera non datur ſive fides, ſive fidei finis, vita æterna. Sunt opera bona alia ante, alia poſt juſtificationem facta, ut quidem nonnulli, ſed admodum improprie, ſolent diſtinguere. Non loquimur autem nunc de operibus irregenitorum, quæ ante juſtificationem fiunt, quippe quæ ne quidem bona opera ſunt; ſed loquimur de iis quæ poſt juſtificationem, ſive priorem ſive poſteriorem intelligas fiunt; de omnibus dicimus, quod neque ad juſtitiam, neque ad gloriam hominem adducant. Nam ſi poſt juſtificationem fiant, homo jam juſtificatus eſt; ſi ante, opera nihil contulerunt, utpote poſt feſtum facta. Sin dicas, nihil quidem contuliſſe ad juſtificationem priorem, tamen ad poſteriorem; reſpondeo, ne quidem ad hanc contuliſſe. Nam qui vitam obtinet juſtificatus eſt per juſtificationem poſteriorem, ut Abraham, & tamen talis juſtificatus eſt per ſolam fidem; Nam ſolius mentionem facit Johannes, cum deſcribit cauſſas ejusqui ad vitam pervenire vult. Secus ſi eſſet, Paulus (ut rem porro illuſtremus) non propoſuiſſet exemplum Abrahami juſtificati; Nam hic juſtificatus jam juſtificatione ſecunda erat, tamen

C per

per ſolam fidem, & non per opera legis, juſtificatus eſt. Rom. IV. 2. Novi exceptionem, quod juſtificatus fuerit non quidem per opera *legis*, attamen per opera *Evangelii*, per meritum non *proprium*, ſed ex Chriſti merito *derivatum*. Sed diſtinctiones hæ ipſæ ſe jugulant; ſi enim non ſunt opera *legis*, etiam *opera* non ſunt, quippe quod opera omnia ſint legis tanquam normæ, & opponuntur fidei, quippe quod nulla opera ſint fides, & ſi Chriſtus ſuo opere nos redemit, opus non erit, ut nos quoque inter redemptores eſſemus, & Chriſtus ſuo merito noſtris operibus illud acquireret.

§. 26. XXIII. *Bona opera non conſervant hominis vitam, ſed fides*. Patet ex Johanneo dicto. Nam fidem habentibus promittit vitam; jam vero bona opera non ſunt fides, ut antea oſtenſum, quare nec vitam ipſis promittit, ſed ſoli fidei. Nimirum ſunt *fructus* fidei, quæ inſtar arboris eſt. Sicut autem fructus non conſervant arborem, ſed potius ab ipſa conſervantur, ita ſine fide impoſſibile eſt Deo placere. Heb. XI. 6. Nam ſine fide quod contingit peccatum eſt. Rom. XIV. 23. Id quod de Bonis operibus dici nequit, hoc quidem ſenſu. Non enim faciunt, ut Deo placeamus, ſed fiunt ab illis qui jam ante Deo placent, nec placerent Deo niſi jam ante perſona Deo placeret, eaque propter Chriſtum, qui Filius eſt Dei, in quo beneplacitum eſt ipſi. Math. III 17. XVII. 5. ſi igitur bona opera non conſervant fidem, etiam non conſervant ejus vitam, quippe quæ ſolius fidei fructus eſt. Logici & Metaphyſici dicunt: Cauſſa cauſſæ eſt etiam cauſſa cauſſati; Ex quo contrarium ſequitur: Quidquid non eſt cauſſa cauſſæ, etiam cauſſa cauſſati non eſt, ſubſumo: Opera bona non ſunt cauſſa fidei E. nec vitæ. Et licet mala opera deſtruant fidem, & conſequenter vitam; Attamen bona hanc non æque conſervant, quia nec iſtam conſervant.

§. 27. XXIV. *Homo non juſtificatur juſtitiæ infuſione*. Probatur ex Johanne, cum ait, hominem vivificari per fidem, ex verbo conceptam, quando applicat ſibi ceu credenti Chriſti perſonam, officium, & meritum. Hæc vero eſt juſtitia non propria, ſed aliena, nempe non credentis, ſed Chriſti, quippe quod â Chriſto præſtita ſit. In homine juſtificando

non

non invenit Deus juſtitiã propriam, quia legem hic non implet, invenit autem in Chriſto, qui legem noſtri gratia implevit, imputat ergo homini juſtitiam, quam homo non præſtitit, ſed Deus ipſe, ſeu Dei Filius, qui nobis â Deo facta eſt juſtitia, & fidei manu apprehenditur. Hæc autem Chriſti juſtitia non infunditur nobis, manet enim in Chriſto; Et tamen per eam juſtificamur, quare juſtificamur non juſtitiæ infuſione, ſed imputatione.

§. 28. XXV. *Eccleſiæ genuina membra non ſunt infideles.* Ratio, quia non ſunt ſalvabiles voluntate Dei conſequente. Hac voluntate non ſunt ſalvabiles niſi credentes. Quisquis enim non crediderit condemnabitur. Marc. XVI. 16. Qui vero non credunt non ſunt genuina Eccleſiæ membra. Quæ coacervare ſolent adverſarii, cum contendunt, extra Eccleſiam non dari ſalutem, Eccleſiam ſemper eſſe infallibilem. &c.

§. 29. XXVI. *Genuina Eccleſiæ nota eſt verbum Dei.* Probatur, quia ſalvandorum eſt fides, fides autem naſcitur ex verbo Dei ſcripto; Igitur verbum ſcriptum, quod in aliquo cœtu eſt, prædicatur, auditur, legitur, id teſtatur, in tali cœtu eſſe homines ſalvabiles, & ſalvandos, quales ſunt in ſola vera Eccleſia. Probatur illud ex Jeſ. LV. 10. LIX. 21. ubi comparatio fit inter imbrem, nivem, & verbum DEI prædicatum, auditum, lectum. Sicut enim illa humiditas non redit vacua, ſed terram humectat, & fœcundat; Ita nec vis verbi divini prædicati vel lecti; quare, ubi verbi divini fructus apparet, indicio eſt, quod ipſum Dei verbum adſit. Nam poſito effectu ponitur cauſſa.

§. 30. XXVII. *Eccleſia vera non eſt viſibilis.* Ratio, quia veritas Eccleſiæ genuinæ, quæ eſt fides, inviſibilis eſt. Fides autem eſt notitia, aſſenſus, atque fiducia in verbo Dei fundata, & in cordibus radicata, quæ vero corda nullus ſenſus explorare poteſt, ſed ſolus Deus; quare ſolus quoque Deus veram Eccleſiam novit, nullus autem ſenſus. Videntur quidem homines, ex quibus vera Eccleſia conſtat, quippe corporei; ſentiuntur etiam illa quæ illi faciunt, vel loquuntur; Nam plerumque in ſenſus incurrunt. An vero ea ſint credentium, piorum, & juſtorum; num contra, incredulorum,

 im-

impiorum,injuſtorum, & hypocritarum? ſoli Deo notum eſt, nulli creaturæ: Unde in Symbolo dicimus: *Credo* Eccleſiam. Nec ſcivit Elias 7000 hominum fidelium ſupereſſe, qui genua ſua non incurvarint coram Baale, ut non incurvant quotquot genuina Eccleſiæ membra ſunt.

§. 31. XXVIII. *Vera Eccleſia non eſt abſolute infallibilis.* Probatur iterum ex fide, verbo ſcripto ſubordinata. Si quis enim ſectetur verbum, ſcriptis revelatum, ſalvabitur quidem, ſed propter ſeu per verbum, quod ſequitur, per fidem, qua vitam apprehendit; ſed non ſalvabitur ſimpliciter: Quid enim ſi verbum ſcriptum non ſequeretur? Tum vero nec infallibiter ſalvaretur. Pſal. XIX. 8. dicitur teſtimonim Dei, quod eſt Dei verbum, eſſe certum, & ſimplices erudire, nempe in voluntate Dei, qui revelavit, & mercedem æternæ vitæ gratioſæ promiſit ℣. 12. Pſal. CXIX. 244. idem petit â Deo ex verbo ipſius juſto erudiri, ut vivere poſſit. Niſi igitur erudiatur, ad vitam ſe perventurum deſperat, ſin erudiatur, & ſe perventurum credit cum Petro Joh. VI. 54. 63. 68.

§. 32. XXIX. *Unio myſtica non eſt penes deſtitutos vera fide.* Fides eſt vinculum, quo Deus & homines invicem uniuntur & vivunt. Gal. II. 20. Illa autem fides naſcitur ex verbo Dei. Joh. XIV. 23. Quare ubi verbum Dei non eſt, vera quoque fides non eſt; & ubi hæc non eſt, etiam unio Dei & fidelium myſtica non eſt. Non ſalvatur niſi ille qui prius cum Deo fuerit myſtice unitus; Tales vero non ſunt, niſi fideles; Quare ſi quis fidelis non eſt, etiam cum DEO non eſt unitus, & ſi hoc non eſt, etiam ſalvabilis non eſt Col. I. 23. Paulus vitam æternam promittit credentibus, & credendo amplectentibus Chriſtum, in quo habitabat omnis plenitudo deitatis, & propitiatorium erat cœli cum terra, in hac fide volebat ipſos manere, ſi vellent his beneficiis frui.

§. 33. XXX. *Purgatorium, ſeu tertius inter cœlum & infernum locus, non congruit verbo Dei revelato,* Patet ex Johanne. Johannes ſcripſit, & credentibus in illud verbum Dei ſcriptum promittit vitam æternam; De purgatorio autem nihil ſcripſit, quare ignis ille verbo Johannis ſcripto non eſt conſentaneus: Adeoque nec fides in illum ex illo Evangelio ſcripto concipi poteſt. Imo fides adverſus illum ignem inde poteſt

eſt concipi. Nam vitam promittit credentibus illi ſuo verbo; Adeoque etiam credentibus, dari nullum purgatorium illorum, qui in fide diſceſſerunt, ut diſcedunt omnes, per Pontificios, qui in purgatorio collocantur. Neque Johannes quicquam ſcripſit quod reliquis Spiritus Sancti amanuenſibus adverſatur, ut adverſaretur, ſi ſcripſiſſet, credentium neminem damnari, ſed habere vitam æternam; illi autem ſcripſiſſent, quosdam non habituros, ſaltem ſtatim, vitam æternam.

§. 34. Neque licet excipere, Johannem vitam æternam promittere omnibus quidem credentibus, ſed tum demum, quando igne purgatorio fuerint defuncti. Nam de igne hoc nullam ſive hic, ſive alibi, fecit mentionem, ſed omni credenti, quamprimum deſierit eſſe credens, vitam æternam ſtatim promittit. De intermedio aliquo tempore vel loco mentionem facit nullam, quare nec nos faciamus, tacente ſcriptura.

§. 35. XXXI. *Salvandorum vita nullum habebit finem.* Patet ex Johanne, cum credentibus, qui ſalvandi ſunt, & perſeverantes, olim ſalvabuntur, promittit *vitam*, neque limitationem addit, quod vita iſta finem habitura ſit. Credimus igitur, quod & *æterna* vita ſit. Neque obſtat, quod promiſſa iſta vita intelligi poſſit etiam de vita *gratiæ*, quæ vero finem habitura ſit. Nam vita gratiæ finem quidem habitura eſt, ut ſpectat ad regnum gratiæ, quod per verbum & ſacramenta adminiſtratur. 1. Cor. XIII. 12. XV. 24. Sed in illa gratiæ vita contingit prægustus vitæ *æternæ*, & in eodem accipimus pignora æterni regni. 2. Cor. V. 5. Eph. I. 14.

§. 36. XXXII. *Non credentes non ſalvantur ideo, quia deſtituuntur fide, &, per conſequens, Chriſto, unica ſalutis cauſſa.* Sequitur ex verbis Johannis. Si enim credentes, qui Chriſti nomen apprehendunt, ſalvantur; Igitur non credentes, qui Jeſu nomen non amplectuntur, condemnantur. Confirmatur ex verbis Chriſti, ab eodem Johanne annotatis, cap. III. 18. ubi Chriſtus ait, qui in Filium Dei credit, eum non judicatum, ſeu condemnatum iri; quisquis vero non crediderit, jam judicatum eſſe, eo quod non credat in nomen Filii unigeniti, ſalvatoris nimirum & mediatoris noſtri unici.

§. 37. XXXIII. *Mors damnatorum eſt æterna.* Vitæ opponitur

nitur mors, vita eſt ſalvandorum & ſalvatorum; Mors igitur eſt damnatorum & damnandorum, & iſta vita eſt *æterna*, quare hæc eſt etiam *æterna*; ſemper morientur, & nunquam emorientur. Pſal. XLIX. 15.

§. 38. XXXIV. *Sicut ſalvandi fruentur Spiritualibus omnis generis delitiis, ita damnati omnis generis adverſitatib⁹.* Ut vita, ſicut & pax, & panis quotidianus, ſignificant omnia homini grata, & proficua, ita, viceverſa mors, ſicut & bellum, & penuria, denotant omnis generis mala & adverſitates. Quare, ut credentibus & ſalvatis adſcribitur vita, ita damnatis adſcribitur mors, & his omnis generis adverſitates, cum poſitivæ, tum negativæ; ſicut iſtis adſcribitur quæcunque felicitas ſive corporis, ſive animæ, ſive utriusque. Confirmatur ex Rom. VI. 23. ubi peccati ſtipendium vocatur mors, ſicut vita æterna chariſma divinum, quod exſpectamus in Chriſto Jeſu. Amen!

SI quod dogma Tibi, vel opus, laudatur, ut illud
Credas divinâ perficias ve fide,
Conſule Scripturam Sacram, quid litera dicat
Ejus, vel ſenſus, quem tenet illa, ferat:
Si neque vox ejus, neque ſenſus id afferat, eſſe
Divinum, noli credere, vel facere.
Sed neque juſtitiam tibi pollicearis ab illo,
Nec cœli vitam quæ ſine fine manet.
Id quod confirmat noſtri divina Johannis
Penna, docens, fidei quod ſit, Amice, τέλος!

f.

Præſes.

Dog-

Dogmatibus diverſa piis, quæ Sanctus Iannes
Rettulit, in theſibus ſunt reprobata Tuis
Dogmata, Windeni; *falſis diſcernere Vera*
Cui ſtudium & ſolers pectore cura ſedet.
Perge per has artes animum ad majora parare:
Perge Tuum in Patrem filius eſſe pius;
Sic utrinque feres & quæ promiſſa labori
Præmia ſunt, & quæ Vota Parentis habent.

boni ominis & Voti cauſa f.
Joh. Chriſtophorus
Artopœus. Eloq. P. P.

Pereximio Dno. Reſpondenti.

NOn thalami laudesve Ducum, Regum ve tiaræ,
Aut reſonant chartis buſta ſuperba tuis:
Non bellatrices aquilæ, captivaque bello
Oppida, nec victo carbaſa capta mari;
Pectus, AMICE, tuum pia ſed meditatio verſat
Æterni ſobolis facta ſtupenda Dei.
Quatuor illa Virum quæ ſcripſerat enthea dextra,
Quo noſtra in cœlis rura beata forent.
Diſpereant, quoscunq; ſecus ſentire movebunt
Dogmata, non CHRISTI voce profecta, mali.
Et ſacer iſte labor, benè ſi defenderis, addet,
WINDENI, laudes laudibus uſque Tuis:
Nomina nec tantum, ſed gaudia mille Parenti,
Atque Bono parïes jubila mille Seni.

Ita feſtinante calamo applaudere voluit
M. Jo. Carolus Schœttelius
P. L. in Gymn. Pat. Poëſ. Præc.

Præ-

Præcell. atque Erudiſſ. DNE. DISPUTANS.
Fautor & Amice honorande,
amande!

CArmina, quæ poſcis, non do, tamen accipe votum.
Id, quod ſuſcipies, cedat feliciter, opto.

M. Iſraël **Dieterlin**
Sept. Gymn. Patr. Pr.

HActenus immoto quæ ſunt pede credita ſtare
Hæreticis, noſtra ut dogmata ſana cadant;
Hæc *Tuus* in ſacris ſtudiis tam ſedulus ardor
Sacra θεοπνέυςων ſcripta negare docet.
Quod, quam defendis, quæ *Theiologia Iohannis*
Mellifluo e Chriſti prodiit ore, probat.
Hac ſalvos facies, hac ſalvus es ipſe futurus,
Hac tantùm verus credere Theiologus.

Præclaris Erudit. DN. Reſpondentis conatibus
Theologicis gratulabundus applaudit

M. Joh. Fridericus **Geiger.**

FINIS.